

BESTEMMINGSPLAN NYENRODE

Toets Wet Natuurbescherming (soorten)

19 JANUARI 2017

Contactpersonen

**ANNE MARTINE
KRUIDERING**

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
2	WET NATUURBESCHERMING	6
2.1	Inhoud van de wet	6
2.2	Algemene bepalingen	6
2.3	Soortbescherming	6
3	UITGANGSPUNTEN BESTEMMINGSPLAN	10
3.1	Nieuw Forum gebouw	11
3.2	Uitbreiding Plesmangebouw	12
3.3	Koetshuis	12
3.4	Verantwoording van de verspreidingsinformatie	13
4	EFFECTBEOORDELING	14
4.1	Werkwijze	14
4.2	Grondgebonden zoogdieren	14
4.3	Flora	14
4.3.1	Aangetroffen soorten	14
4.3.2	Effectbeoordeling	15
4.4	Vogels	15
4.4.1	Aangetroffen soorten	15
4.4.2	Effectbeoordeling	16
4.5	Vleermuizen	16
4.5.1	Aangetroffen soorten	16
4.5.2	Effectbeoordeling	17
4.6	Vissen	19
4.6.1	Aangetroffen soorten	19
4.6.2	Effectbeoordeling	20
4.7	Reptielen	20

4.7.1	Aangetroffen soorten	20
4.7.2	Effectbeoordeling	20
4.8	Amfibieën	20
4.9	Insecten en ongewervelden	21
5	VOORKOMEN VAN EFFECTEN	21
5.1	Toelichting	21
5.2	Maatregelen	21
6	CONCLUSIES	23
7	BRONNEN	25

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Universiteit Nyenrode, gebruiker van het Landgoed Nyenrode, heeft ambities om verder te groeien en heeft daarvoor meer ruimte nodig op het Landgoed. Naar aanleiding hiervan is een ruimtelijke visie opgesteld (2012). In 2013 is deze ruimtelijke visie gebruikt voor het opstellen van een Beeldkwaliteitplan, dat voortbouwt op de ruimtelijke visie en daar een nadere uitwerking van vormt en dat tevens dient als onderlegger voor het bestemmingsplan. Aangezien de plannen niet binnen de kaders van het vigerende bestemmingsplan kunnen worden gerealiseerd, moet het bestemmingsplan voor landgoed Nyenrode herzien worden.

Voor nieuwe bestemmingsplannen is het onder andere noodzakelijk inzichtelijk te hebben of door de wijzigingen mogelijk gemaakte handelingen of activiteiten negatieve effecten kunnen hebben op in de Wet natuurbescherming beschermde plant- en diersoorten. Voor het in beeld krijgen of op het landgoed beschermde plant- en diersoorten voorkomen is in 2009 door Bureau Viridis een veldinventarisatie uitgevoerd (Fortuin 2010). In 2013 (Maas 2014) en 2016 is het onderzoek geactualiseerd. De inventarisaties van 2016 zijn door Arcadis uitgevoerd en verwerkt in deze rapportage. De onderzoeken van Viridis en Maas betreffen alleen inventarisaties en geen effectbeoordeling, er is niet beoordeeld of de beoogde handelingen en wijzigingen uit het bestemmingsplan ook leiden tot aantasting van (leefgebied van) beschermde soorten.

Vóór het vaststellen van een bestemmingsplan moet inzichtelijk zijn dat de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming geen belemmering vormen. Dit kan door - indien aan de orde - een afgegeven ontheffing Wet natuurbescherming of, wanneer het project nog meer in de planfase is, inzichtelijk maken dat ontheffing kan worden verleend.

In deze effectbeoordeling wordt zowel gekeken naar de wijzigingen die in het bestemmingsplan worden vastgelegd als naar de plannen die in de ruimtelijke visie beschreven worden. De actualisatie van 2016 betreft niet het hele bestemmingsplangebied, maar alleen een deel waar op korte termijn concrete wijzigingen verwacht worden. De inventarisatie loopt daar dus als het ware al vooruit op die van het bestemmingsplan.

De Wet natuurbescherming (verder Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. Soortinventarisaties hebben plaats gevonden op basis van de toen geldende Flora- en faunawet, echter het rapport is geactualiseerd zodat het bruikbaar is onder de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Binnen de nieuwe Wet natuurbescherming (deel soortbescherming) wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën beschermde soorten, namelijk:

- Vogels
- Overige Europees beschermde soorten
- Nationaal beschermde soorten

De overige delen van Wet natuurbescherming, te weten de gebiedsbescherming en houtopstanden worden in dit rapport niet getoetst.

1.2 Doel

Dit rapport heeft tot doel:

- Het samenvatten van de inventarisatiegegevens uit 2009 en 2014;
- Het toevoegen van de gegevens uit 2016;
- Het in beeld brengen van eventuele negatieve effecten die op kunnen treden op beschermde flora en fauna.

2 WET NATUURBESCHERMING

2.1 Inhoud van de wet

De Wet natuurbescherming (verder Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de relevante delen van de wet gegeven. Artikelen van de Wnb waar naar wordt verwezen zijn opgenomen in Bijlage A.

2.2 Algemene bepalingen

- De Wnb schrijft een nationale en provinciale natuurvisie voor. De nationale natuurvisie bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid op het gebied van natuur en natuurbescherming (art 1.5). De provinciale natuurvisies beschrijven het provinciale beleid op dit gebied (art 1.7).
- De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en soorten, ook voor soorten die niet beschermd zijn (art 1.11, lid 1). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden (art 1.11, lid 2). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd (art 1.11, lid 3).
- In het eerste hoofdstuk van de wet wordt ook ingegaan op de beschermingsmaatregelen waarvoor gedeputeerde staten van de provincies zorg moeten dragen (art 1.12, lid 1). Het gaat daarbij om:
  - de biotopen en leefgebieden van alle in Nederland voorkomende soorten vogels;
  - behoud en herstel van soorten, habitats en habitats van soorten van bijlage I, II, IV en V van de Habitat-richtlijn;
  - behoud en herstel van soorten die opgenomen zijn op de bij de nationale natuurvisie horende rode lijst.

2.3 Soortbescherming

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- a. Vogels
- b. Overige Europees beschermde soorten
- c. Nationaal beschermde soorten

Vogels

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd (art. 3.1 lid 1).

Overige Europees beschermde soorten

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- d. bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- e. bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- f. bijlage I bij het Verdrag van Bonn; (art. 3.5 lid 1)

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- g. bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;

h. bijlage I bij het Verdrag van Bern; (art. 3.5, lid 5)

De bijlagen zijn zeer uitgebreid en er staan ook veel soorten op genoemd die van nature niet in Nederland voorkomen. In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is een overzicht opgenomen van het deel dat van nature in Nederland voorkomt.

Nationaal beschermde soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet (art. 3.10, lid 1 onder a en c). Deze lijst is opgenomen als **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van vogels verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art. 3.1 lid 1), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (art. 3.1 lid 2), het rapen of onder zich hebben van eieren (art. 3.1 lid 3) en het opzettelijk storen van vogels (art. 3.1 lid 4). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (art. 3.1 lid 5).

Ten aanzien van de overige Europees beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art 3.5 lid 1), het opzettelijk verstoren (art 3.5 lid 2), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (art 3.5 lid 3) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.5 lid 4). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (art 3.5 lid 5).

Ten aanzien van de nationaal beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen (art 3.10 lid 1 onder a) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.10 lid 1 onder b). Ten aanzien van de nationaal beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen (art 3.10 lid 1 onder c).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode (art. 3.31 lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

1. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
2. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
3. een bestendig gebruik;
4. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (art 3.3 lid 1,3; 3.8 lid 1,3, 3.10 lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waar aan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 11.1 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **vogels** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.3 lid 4):

- i. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- j. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- k. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- l. ter bescherming van flora of fauna;
- m. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- n. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor **overige Europees beschermde soorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.8 lid 5):

- 1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- 3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- 4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- 5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **nationaal beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

- o. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- p. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- q. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- r. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- s. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- t. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- u. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- v. in het algemeen belang.

Aanhaken bij de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

Er kan voor worden gekozen geen ontheffing Wnb aan te vragen, maar de toestemming aan te laten haken bij de Omgevingsvergunning. In dat geval dient het betreffende onderzoek gevoegd te worden bij de aanvraag Omgevingsvergunning. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning vraagt vervolgens een verklaring van geen bedenking (vvbg) aan bij het bevoegd gezag Wnb. De voorwaarden waaronder de vvbg wordt afgegeven maken vervolgens onderdeel uit van de Omgevingsvergunning. Wanneer ervoor wordt gekozen de toestemming Wnb niet aan te laten haken, moet de ontheffing Wnb zijn aangevraagd voordat de Omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Plan, project of andere handeling?

De Wnb maakt onderscheid in plannen, projecten en andere handelingen. Het verschil tussen een plan enerzijds en project en andere handeling anderzijds is duidelijk: Een plan gaat over het voornemen tot het verrichten van een handeling of om het scheppen van een (planologisch) kader voor een toekomstige handeling. Een project of andere handeling gaat altijd om een daadwerkelijk uit te voeren handeling.

Voorliggende toetsing heeft betrekking op een plan (bestemmingsplan). Voor het vaststellen van een bestemmingsplan dient aannemelijk te zijn dat de Wet Natuurbescherming redelijkerwijs de uitvoering van het plan niet in de weg staat en dat eventueel benodigde ontheffingen kunnen worden verleend.

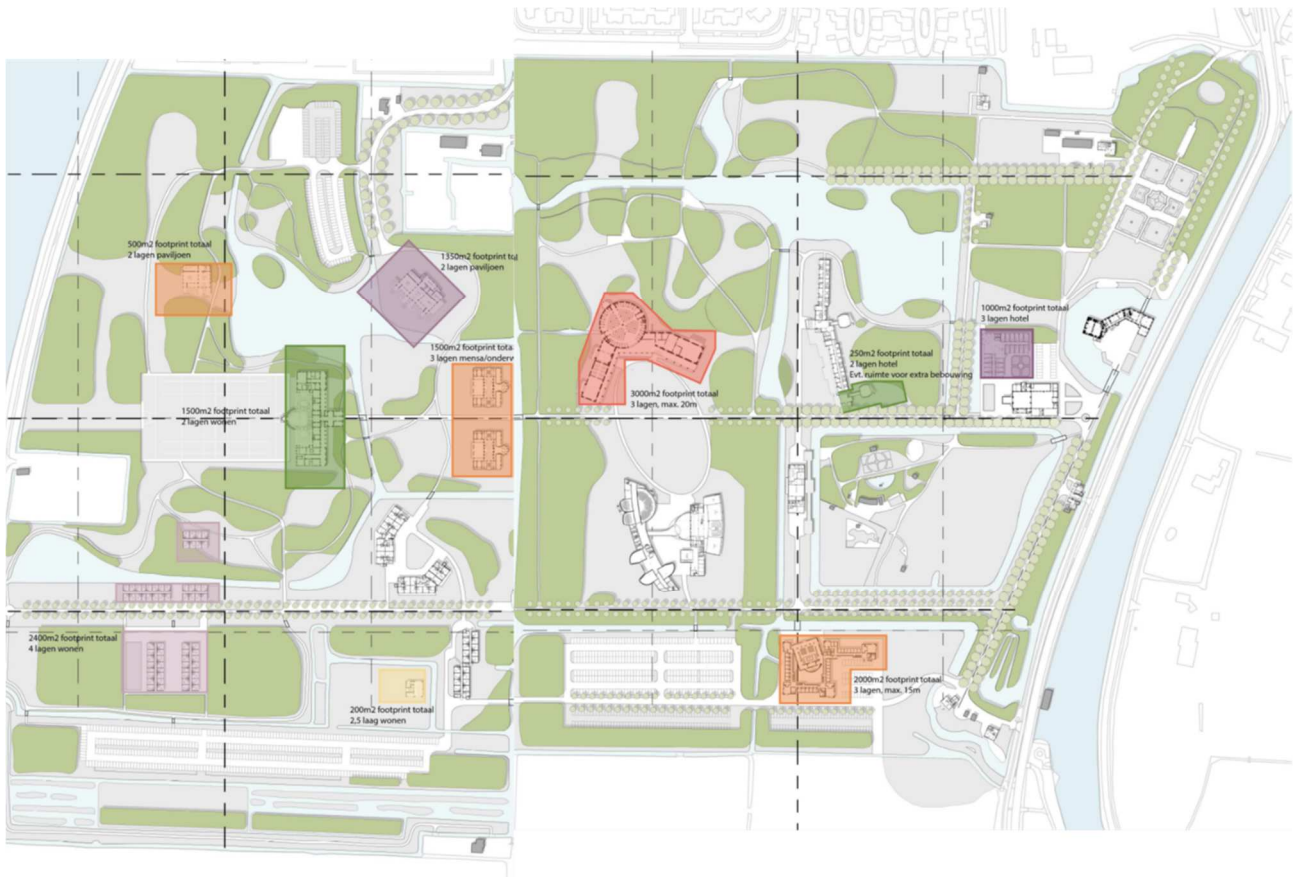
3 UITGANGSPUNTEN BESTEMMINGSPLAN

Het plangebied van het bestemmingsplan is het hele Landgoed Nyenrode. Dit gebied kan in drie deelgebieden opgedeeld worden: het oude landgoed aan de oostzijde, de Kanaalzone aan de westkant en de polder aan de zuidkant. Het landgoed bestaat uit een variatie van oud bos, jong bos, grasland en gazons, waterelementen (vijvers en wetingen) en gebouwen en andere verhardingen (Figuur 1).

Figuur 1: begrenzing plangebied. Overgenomen uit de Ruimtelijke visie, 2012. 1: fundament kasteel 2: koetshuis
3: poortwachtersgebouw, 4: Plesmangebouw, 5: Gymnasium, 6: campus, 7: Albert Heijn en de Rooij gebouw,
8: parkeerterreinen, 9: bibliotheek

In de ruimtelijke visie is de herinrichting van het landgoed beschreven en gevisualiseerd. Samengevat komt dit neer op renovatie, sloop en nieuwbouw van gebouwen en parkeergelegenheid en deels de herinrichting van de buitenruimte. In onderstaande figuur (Figuur 2) is weergegeven welke gebouwen gehandhaafd blijven (rood) en welke nieuw gebouwd worden (geel). In het kader van de herziening van het bestemmingsplan worden het nieuwe Forumgebouw, vervanging koetshuis en uitbreiding Plesmanhotel meegenomen. Het Forumgebouw centraal op het landgoed (Academisch hart) direct ten noorden van de huidige bibliotheek.

Figuur 2 Toekomstige ontwikkelingen op Landgoed Nijenrode, in bestemmingsplan worden alleen het nieuwe Forumgebouw, uitbreiding Plesmanhotel en Koetshuis opgenomen

3.1 Nieuw Forum gebouw

In het oude gedeelte van Nijenrode komt een nieuw forumgebouw tegenover het aanwezige AH-de Rooijgebouw. Op deze locatie verdwijnt de oude bibliotheek. Het gebouw biedt plek aan kantoorruimtes, research, bibliotheek, studieruimtes en collegezalen. Het gebouw is dusdanig gelokaliseerd dat het omringende oude bos kan worden gespaard.

De tussenruimte tussen beide gebouwen wordt een open grasveld (parkweide/ligweide). Het gebouw wordt verder omgeven door groenstructuren (versterkt met een bloeiende struikenlaag en bestaande solitaire bomen). De randen van het gras kunnen extensiever beheerd worden en de uitstraling krijgen van een bloemrijk grasland.

Bij de toetsing is uitgegaan van het volgende:

- Het bebouwde oppervlak en de gebruiksruimte van het gebouw vergroten het verhard oppervlak met maximaal 4.000 m². Hierbij zijn inbegrepen: paden en toegangswegen naar het gebouw, verhard oppervlak aan binnenzijde gebouw. Het gebouw wordt zodanig gesitueerd dat zoveel mogelijk overlap is met de huidige verharding.
- Voordat het gebouw gerealiseerd kan worden, zijn de natuurmaatregelen uitgevoerd (zie rapportage NNN).
- De huidige bibliotheek wordt gesloopt en ook de ondergrondse infrastructuur wordt verwijderd (inclusief fundering).
- Het huidige tennisveld wordt gesaneerd en alle niet-natuurlijke structuren worden verwijderd. Op deze plek worden de randen ingepland om ontwikkeling van zoomvegetatie te stimuleren.
- De bebouwing past binnen het landschap, de bouwhoogte is niet (veel) hoger dan de boomkronen.
- Er zijn maximaal 2 uitgangen aan de buitenzijde van het gebouw (op nooduitgangen na).

- De bebouwing wordt aan de achterzijde niet verlicht.
- Invloed van verlichting binnen het gebouw naar buiten toe wordt geminimaliseerd door hier met het architectonisch ontwerp rekening mee te houden. De verlichtingssterkte als gevolg van dit gebouw op de omgeving mag geen verstoring van vleermuizen veroorzaken (zie voetnoot 2).
- Tijdens en na de bouw is er geen sprake van negatieve effecten ten gevolge van (tijdelijke) verandering van waterpeilen en grondwaterstanden op bomen.
- Bestaand bos wordt zoveel mogelijk gespaard.
- De bomen met vleermuisverblijfplaatsen ten oosten van het tennisveld worden tijdens de bouw afgeschermd en het gebouw mag het functioneren van deze verblijfplaatsen niet schaden.
- Het bos ten westen van de bibliotheek moet gespaard blijven i.v.m. een zeer bijzondere paddenstoelensoort.
- Tijdens de werkzaamheden wordt gelet op de natuurwaarden (zie Bijlage 2 voor voorbeelden)
- De potentiële vliegroute langs het pad door de open ruimte blijft in stand (laanelementen behouden).

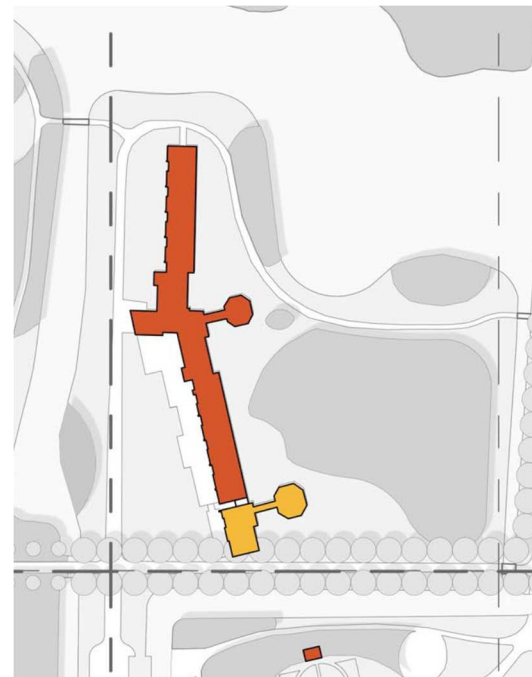
Figuur 3 Ontwikkelingen forumgebouw

3.2 Uitbreiding Plesmangebouw

Aan het Plesmangebouw wordt aan de zuidzijde een nieuwe vleugel toegevoegd. Dit betreft een ruimtebeslag van circa 300 m². Tussen de huidige ingang en de nieuwe vleugel wordt een binnenruimte gecreëerd waar studenten kunnen recreëren (bijvoorbeeld gazon of terras). Aan de oostzijde vinden geen ontwikkelingen plaats. Er zijn geen veranderingen in de padenstructuur of in- en uitgangen voorzien.

Bij de toetsing is uitgegaan van het volgende:

- Het bebouwde oppervlak en de gebruiksruimte van het gebouw zijn vergroten het verhard oppervlak met maximaal 300 m². De "binnenruimte" bestaat in de huidige situatie al uit gazon en sierbeplanting. Deze ruimte hoeft daarom niet meegerekend te worden.
- Vóórdat het gebouw gerealiseerd kan worden moet de NNN begrenzing aangepast zijn en als dusdanig worden beheerd. Ook dient voor deze tijd kwaliteitsverbetering van de bosranden plaats te vinden, evenals de aanplant van nieuw bos.
- Invloed van verlichting binnen het gebouw naar buiten toe wordt geminimaliseerd door hier met het architectonisch ontwerp rekening mee te houden. De verlichtingssterkte als gevolg van dit gebouw op de vijver mag geen verstoring van vleermuizen veroorzaken (zie voetnoot 2).
- Tijdens de werkzaamheden wordt gelet op de natuurwaarden (zie Bijlage 2 voor voorbeelden)

Deze uitgangspunten worden vertaald naar regels in het bestemmingsplan.

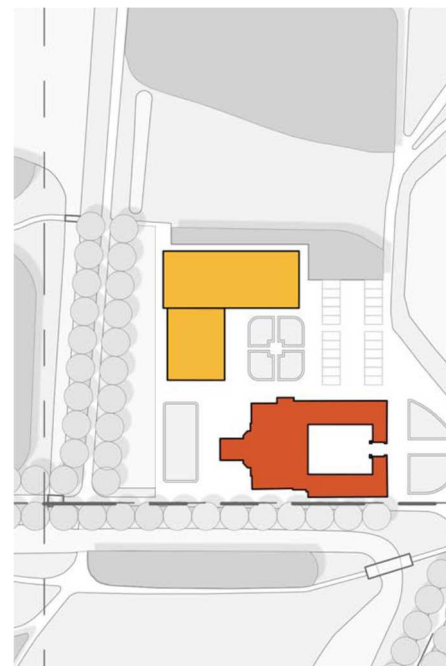
3.3 Koetshuis

Achter het koetshuis wordt een nieuwe uitbreiding voorzien, zodat de voormalige koetsenstalling weer wordt vrijgespeeld. De ICT vleugel wordt gesloopt. De koetshuisvleugel wordt vernieuwd met twee nieuwe gebouwen. De parkeerplekken voor bezoekers bij het koetshuis worden gehandhaafd. Het koetshuis krijgt een uitbreiding met een horecafunctie met een verhard terras op het zuiden. De bestaande waterloop en oever worden verbreed. Op een flauw talud op de zon georiënteerd komt een aantrekkelijke en gevarieerde oevervegetatie als sierrand aan het terras.

Bij de toetsing is uitgegaan van het volgende:

- Er is geen sprake van een toename van verhard oppervlak, de ontwikkelingen blijven binnen het huidige verharde oppervlak.
- De bebouwing past binnen het landschap, het aantal bouwlagen past binnen het landgoed

- Er is geen uitloop aan de noordzijde van de noordelijke vleugel (op nooduitgangen na).
- De bebouwing wordt aan de achterzijde niet verlicht.
- Het terras wordt alleen verlicht als het in gebruik is & de verlichting straalt niet uit naar de omgeving.
- Invloed van verlichting binnen het gebouw naar buiten toe wordt geminimaliseerd door hier met het architectonisch ontwerp rekening mee te houden. De verlichtingssterkte als gevolg van dit gebouw op de vijver mag geen verstoring van vleermuizen veroorzaken
- Er is geen sprake van kap van bomen.
- Tijdens de werkzaamheden wordt gelet op de natuurwaarden (zie Bijlage 2 voor voorbeelden)
- Deze uitgangspunten worden vertaald naar regels in het bestemmingsplan. Er zijn voorwaarden in tijd ten aanzien van de ontwikkeling van andere planonderdelen.

3.4 Verantwoording van de verspreidingsinformatie

Voor het bepalen van de effecten van het plan is het van belang te weten welke beschermde soorten in het plangebied voorkomen. De inventarisatiedata en welke soorten onderzocht zijn, zijn weergegeven in Hiervoor zijn in 2009 en in 2013 soortgerichte inventarisaties uitgevoerd (Fortuin, 2010) (Maas, 2014). In 2009 is het veldonderzoek verricht op 2, 11, 16 juni, 17 juli en 20 augustus (alle soortgroepen uitgezonderd de vleermuizen). Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op 20 mei, 2, 3, 7 en 8 juni, 20 en 29 augustus. Voor de actualisatie in 2013 is eveneens op verschillende dagen onderzoek gedaan, op 11 juli, 19 juli, 23 juli en 4 augustus (alle soortgroepen).

Naast de veldinventarisaties is gebruik gemaakt van gegevens van de terreinbeheerder, de NDFF en gebiedskennis van de auteurs van de bovengenoemde rapportages (Maas, 2014).

Tabel 1 Inventarisatiedata soortenonderzoek

Onderzoeksjaar	Soortgroep	Datum
2009	Vleermuizen (conform vleermuisprotocol)	20 mei, 2, 3, 7 en 8 juni, 20 en 29 augustus
	Overige soortgroepen	2, 11, 16 juni, 17 juli en 20 augustus
2013	Alle soortgroepen	11, 19 en 23 juli en 4 augustus
2016	Vleermuizen (conform vleermuisprotocol)	15 februari, 26 april, 1 juni, 6 juli, 8 augustus en 7 september
	en jaarrond beschermde (nesten) vogelsoorten	

4 EFFECTBEOORDELING

4.1 Werkwijze

Voor de effectbeoordeling wordt eerst een samenvatting gegeven van de aangetroffen beschermde soorten bij de inventarisaties in 2009, 2013 en 2016. Vervolgens wordt beoordeeld of door de geplande inrichting, zowel de meer concrete plannen voor het bestemmingsplan als de plannen uit de ruimtelijke visie, negatieve effecten op soorten, individuen, leefgebied of groeiplaats kunnen optreden. Het uitgangspunt hierbij is de vigerende wetgeving. Wanneer op basis van de ruimtelijke visie verstoring van leefgebied of exemplaren niet uitgesloten is, is beschreven hoe hier mee omgegaan dient te worden. De te nemen maatregelen zijn indicatief en soms generiek van aard omdat op dit moment niet exact bekend is of, waar, hoe en wanneer de ingrepen daadwerkelijk uitgevoerd worden. Wel wordt genoemd of voor de mogelijke ingreep een ontheffing nodig is en zo ja, of deze afgegeven zal kunnen worden.

4.2 Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt alleen geschikt habitat voor algemeen beschermde zoogdieren (Nationaal beschermde soorten)) als ree, vos, haas, mol, egel, bunzing, hermelijn, wezel, en diverse muizensoorten. Andere grondgebonden beschermde zoogdiersoorten kunnen vanwege regionale verspreiding en ontbreken geschikt habitat worden uitgesloten. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Utrecht een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Wnb artikel 3.10, eerste lid. Deze vrijstelling geldt slechts voor zover er voorafgaand en tijdens de werkzaamheden of het gebruik in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om te voorkomen dat deze verboden worden overtreden. Tevens geldt de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) ten aanzien van alle ook niet beschermde) soorten. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

4.3 Flora

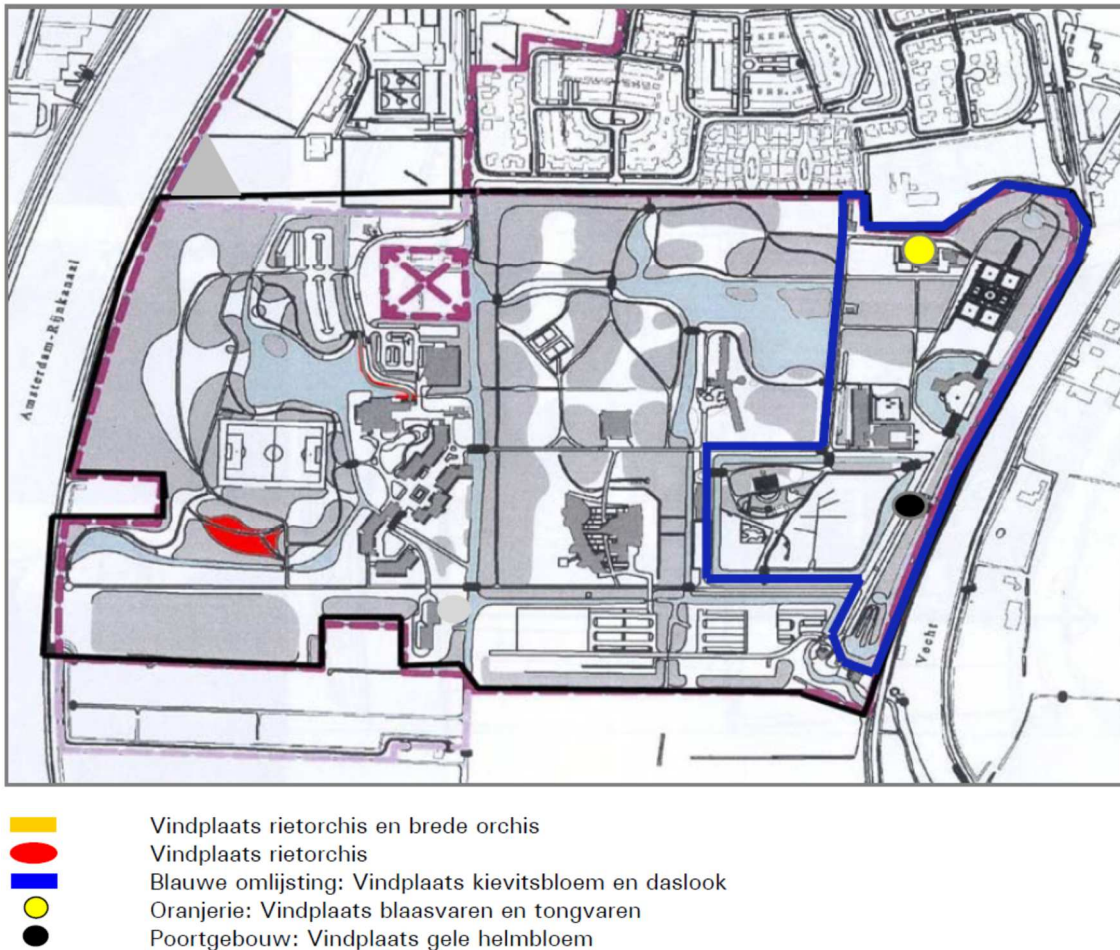
4.3.1 Aangetroffen soorten

De flora van het landgoed kan verdeeld worden in soorten van oude bossen (met onder andere de stinzenflora) en soorten van meer open, voedselrijke omstandigheden van oevers en graslanden. In 2009 zijn, volgens de destijds geldende Flora- en faunawet, zeven strikt beschermde soorten aangetroffen en uit de literatuur zijn ook nog enkele, zogenaamde laag-beschermde soorten (voorheen tabel 1-soorten Ffwet) bekend als kleine maagdenpalm en zwanenbloem. Van deze aangetroffen soorten is onder de Wet natuurbescherming alleen de Blaasvaren nog beschermd (naast de algemeen geldende zorgplicht voor alle planten) Bij de actualisatie in 2013 zijn geen nieuwe soorten of groeiplaatsen aangetroffen en geconcludeerd wordt dat de verspreidingsgegevens nog actueel zijn.

Tabel 2 Beschermde Flora op landgoed Nyenrode

soort	Beschermingsstatus Wet natuurbescherming
Blaasvaren	Nationaal beschermde soort

Blaasvaren komt voor op de muren van de oranjerie. De soortverspreiding van de blaasvaren is weergegeven in Figuur 4, hierin zijn ook nog soorten aangegeven die onder de voormalige Flora- en faunawet een zwaarder beschermde soort waren.

Figuur 4 Verspreiding beschermde flora landgoed Nyenrode (bron: Fortuin & De Jong, 2010)

4.3.2 Effectbeoordeling

Op de vindplaatsen van blaasvaren (Oranjerie) vinden geen wijzigingen plaats. Negatieve effecten op deze soorten en de groeiplaatsen zijn dan ook uit te sluiten.

4.4 Vogels

4.4.1 Aangetroffen soorten

Op het landgoed komen vooral soorten voor van bos- en parklandschappen. Dit betreft hoofdzakelijk algemeen in Nederland voorkomende soorten als merel en houtduif. Daarnaast zijn enkele soorten aanwezig waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Van drie van deze soorten – havik, ransuil en huismus - zijn in 2009 en 2013 ook daadwerkelijk nesten en/of jongen aangetroffen.

Van de boom met het nest van havik was bij de controle in februari 2016 de kroon uitgebroken en geen nest meer aanwezig. Havik zelf is vroeg in het voorjaar van 2016 wel op diverse plekken waargenomen, waaronder baltsend aan de noordkant van het plangebied. Bij de controle in april 2016 of havik ook broedt op het landgoed, is de soort niet aangetroffen. In 2009 en 2013 zijn roepende ransuiljongen gehoord ten

oosten van het Plesmangebouw. Bij de controle in februari 2016 zijn diverse nesten aangetroffen die door ransuil of boomvalk gebruikt kunnen worden (vermoedelijk van zwarte kraai) (boomvalk is in 2009 en 2013 ook waargenomen). Bij de controle in april 2016 zijn beide soorten (of aanwijzingen van aanwezigheid) niet waargenomen. Met uitzondering van enkele foeragerende of overvliegende buizerds aan de rand van het landgoed, zijn in 2016 geen andere (jaarrond beschermde) soorten aangetroffen.

In het meest zuidwestelijke deel van de campus zijn in 2009 en 2013 sporen van huismusnesten waargenomen. In 2016 is dit niet opnieuw gecontroleerd, de gebouwen vallen niet onder het plan dat getoetst wordt in deze rapportage.

Tot slot zijn ook nesten of aanwijzingen daarvan aangetroffen van de minder algemene soorten blauwe reiger, ijsvogel en bosuil. In 2013 en 2016 zijn diverse bosuilen gehoord en gezien. Op 1 juni, 6 juli en 7 september 2016 zijn volwassen en jonge bosuilen gehoord in de bospercelen ten zuiden en oosten van de tennisbaan. Het betrof een volwassen man, een volwassen vrouw en zeker drie jongen. Dit duidt op een broedgeval op of nabij het landgoed. De exacte nestlocatie is onbekend, de jongen waren al uitgevlogen.

4.4.2 Effectbeoordeling

Ten aanzien van vogels verbiedt de Wet natuurbescherming het opzettelijk doden of vangen, het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren, het rapen of onder zich hebben van eieren en het opzettelijk storen van vogels. Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Voor schadelijke werkzaamheden in het broedseizoen wordt geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. Wanneer werkzaamheden uitgevoerd worden buiten het broedseizoen is voor de meeste vogelsoorten in dat geval geen ontheffing nodig.

Voor een aantal soorten geldt echter dat hun verblijfplaatsen (nest) en de functionele omgeving daarvan jaarrond beschermd is. Bij verstoring of vernieling van nesten of leefgebied moet voor deze soorten ook buiten het broedseizoen een ontheffing aangevraagd worden. Dit betreft hoofdzakelijk roofvogels en uilen, maar ook huismus en gierzwaluw.

Bij de inventarisaties in 2009 en 2013 zijn nesten van deze jaarrond beschermde soorten aangetroffen. Bij de actualisatie in 2016 bleek het haviknest verdwenen (inclusief boom) en zijn ook van de ander soorten geen nesten aangetroffen binnen de effectafstanden van de locaties waar wijzigingen gepland zijn. Van negatieve effecten op (nesten van) jaarrond beschermde soorten is dan ook geen sprake. Op basis van de gegevens uit het verleden is vestiging in komende broedseizoenen echter niet onwaarschijnlijk. Bij concrete plannen dient vanaf 2017 opnieuw beoordeeld te worden of binnen de invloedssfeer van de locatie nesten aanwezig zijn.

Voor de minder algemene soorten, zoals bosuil en ijsvogel, wordt geadviseerd om - indien van toepassing - maatregelen te treffen (ondanks dat dit geen verplichting is). Voor bosuil geldt dat bij het eventueel kappen van bomen met de nestlocatie of direct aangrenzende bomen, gemitigeerd kan worden door het plaatsen van minimaal twee speciale bosuilenkasten in bos waar geen werkzaamheden uitgevoerd (gaan) worden. Voor ijsvogel geldt dat getracht kan worden om broedplekken, bijvoorbeeld wortelkluiten van omgevallen bomen of oeverwanden van water, te behouden of in ieder geval de verstoring te beperken. Indien wenselijk kan bij vernietiging elders een alternatief aangeboden worden.

4.5 Vleermuizen

4.5.1 Aangetroffen soorten

Zowel in 2009, 2013 en 2016 is gericht onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. In 2009 zijn vijf soorten aangetroffen: watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger. Hierbij zijn ook vaste verblijfplaatsen vastgesteld (zowel in bomen als in de bebouwingen). Het kasteel wordt als kraamkolonie gebruikt door watervleermuizen en gewone dwergvleermuizen. Verder wordt ook de toegangspoort gebruikt als verblijfplaats van watervleermuis en gewone dwergvleermuis. In een aantal bomen zijn verblijfplaatsen vastgesteld van ruige dwergvleermuis. Naast verblijfplaatsen zijn diverse vliegroutes over het terrein van gewone dwergvleermuizen, rosse vleermuizen en watervleermuizen. De

vijver in het westelijke deel van het landgoed werd in 2009 door de gewone dwergvleermuis gebruikt als foerageergebied.

In 2013 zijn geen andere soorten waargenomen en is geen nieuw gericht onderzoek naar gebruik van verblijfplaatsen uitgevoerd. Wel zijn de potenties van diverse gebouwen en bomen onderzocht en beschreven. In de gebouwen kunnen achter betimmering of onder dakpannen zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn. In de oude, monumentale gebouwen zijn mogelijk ook winterverblijfplaatsen aanwezig van meervleermuis, watervleermuis, grootoorvleermuis, baardvleermuis en franjestaart (mededeling terreinbeheerder (Maas, 2014)). Onderzoek naar winterverblijven is niet uitgevoerd (dit is ook nog niet zinvol aangezien de maatregelen nog niet zijn bepaald). Verspreid over het landgoed staan eveneens bomen met holtes die gebruikt kunnen worden door vleermuizen. Uit een gerichte boominspectie is gebleken dat een groot deel niet geschikt is als verblijfplaats. Alleen enkele holtes in kastanjes in een laan aan de noordkant van het landgoed voldoen als potentieel geschikte verblijfplaats voor rosse vleermuis. Ook in 2013 wordt door verschillende vleermuissoorten verspreid over het landgoed veel gevoerageerd in lanen, nabij het kasteel en boven de vijvers. Alleen in de zone ten zuiden van het landgoed, de polder, wordt niet tot nauwelijks gevoerageerd (Figuur 5).

In 2016 is alleen het centrale gedeelte van het landgoed onderzocht, voor dit deel zijn concrete plannen voor herinrichting (Forumgebouw). Hierbij zijn in totaal zeven soorten waargenomen (meer dan in 2009 en 2013): gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, franjestaart, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger. Van twee soorten zijn vaste verblijfplaatsen vastgesteld: gewone grootoorvleermuis in een boom ten zuidwesten van de tennisbaan en van rosse vleermuis twee bomen ten zuidwesten van de tennisbaan en zes baltslocaties verspreid over het onderzoeksgebied. Beide soorten zijn ook foeragerend waargenomen, gewone grootoorvleermuis nabij de verblijfplaats en rosse vleermuis verspreid over het onderzoeksgebied.

Gewone dwergvleermuis is elke avond verspreid over het onderzoeksgebied aangetroffen, variërend van hoge dichtheden naar enkele individuen. Op één avond (6 juli) is een vliegroute vastgesteld door de laan van de centrale as. Op één avond (8 augustus) zijn twee baltsende exemplaren vastgesteld aan de zuidzijde.

Laatvlieger, watervleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis zijn allemaal met enkele individuen foeragerend waargenomen. Met name franjestaart is een opvallende waarneming. De soort is tamelijk zeldzaam in Nederland en komt vooral voor in kleinschalige landschappen met oude bomen. In de winter worden vooral ondergrondse ruimtes gebruikt zoals ijskelder, forten, bunkers et cetera. Het landgoed is in die zin een typisch leefgebied van deze soort. De waarneming sluit aan bij het onderzoek uit 2013, waarbij geconcludeerd werd dat verblijfplaatsen van de soort niet uitgesloten werden.

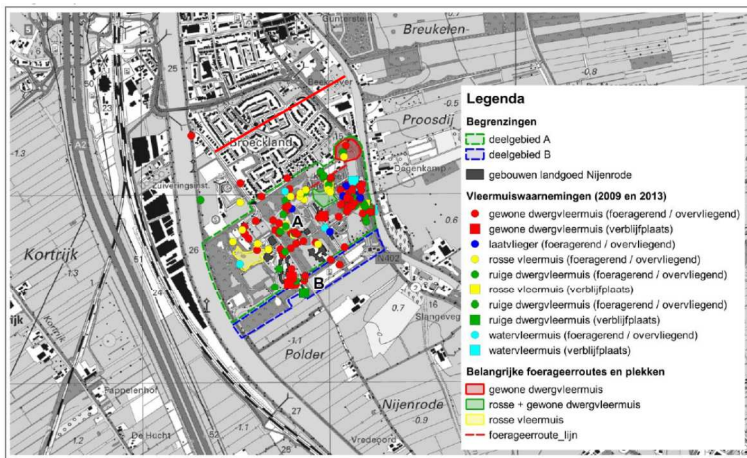
4.5.2 Effectbeoordeling

Algemeen

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd (overige Europees beschermde soorten)), waarvoor bij aantasting van leefgebied (verblijfplaatsen, vliegroutes en essentieel foerageergebied) altijd een ontheffing nodig is. Gezien de kwetsbaarheid en de levenswijze van vleermuizen mogen inventarisatiegegevens ook niet ouder zijn dan maximaal drie jaar. De inventarisaties geven op planniveau voldoende informatie, voor concrete projecten (invulling van het bestemmingsplan) is gezien de inventarisatiejaren, een gerichte actualisatie noodzakelijk. Dit is voor het centrale deel (Forumgebouw) al uitgevoerd en onderdeel van deze rapportage (zie aparte paragraaf).

Op basis van de inventarisatiegegevens wordt geconcludeerd dat vleermuizen overal op het landgoed verwacht kunnen worden. Bijna alle gebouwen zijn geschikt of potentieel geschikt als verblijfplaats. De sloop of verbouw (aanbouw) van deze bebouwing kan dus leiden tot aantasting van verblijfplaatsen en dus van leefgebied. Bij de uitgangspunten zijn een aantal voorwaarden opgenomen waaraan bij de verschillende bouwprojecten aan voldaan moet worden (o.a. beperken verlichting en kap bomen). Daarnaast zullen er,

indien vaststaat dat de gebouwen als verblijfplaats worden gebruikt, mitigerende maatregelen moeten worden getroffen (zie hoofdstuk 4).

Figuur 5 Verspreiding waarnemingen vleermuizen op landgoed Nijenrode (bron: Fortuin & De Jong, 2010)

Naast directe effecten door het aantasten (verdwijnen) van verblijfplaatsen, kan ook verstoring optreden door aantasting van vliegroutes of foerageergebied. Op basis van de ruimtelijke inrichting zal van aantasting van vliegroutes of essentieel foerageergebied geen sprake zijn, aangezien op het landgoed ruim voldoende alternatieven aanwezig zijn. Er blijven veel bosranden, lanen en waterelementen gehandhaafd. Wel kan de nieuwe inrichting en het gebruik een effect hebben op de kwaliteit van de vliegroutes en het foerageergebied door een toename van het verhard oppervlak, intensiever beheer en gebruik en een toename van de verlichting (zowel straatverlichting als vanuit gebouwen). Tegelijkertijd leiden nieuwe natuur- en landschappelijke maatregelen (o.a. versterken lanen en bosranden en verbindende elementen tussen oude en nieuwe deel van het landgoed tot het versterken van het netwerk van deze soorten.

Bij de verdere uitwerking van de plannen dient er een gericht onderzoek en beoordeling plaats te vinden. Ook hiervoor geldt dat wanneer bekend is hoe de nieuwe inrichting vormgegeven wordt (zowel ruimtelijk als het beheer en gebruik), een gericht onderzoek of een gerichte effectbeoordeling uitgevoerd kan worden. Afhankelijk van de geconstateerde effecten is ook voor aantasting van het leefgebied een ontheffing noodzakelijk.

Aantoonbaar vergunbaar

Wanneer aangetoond wordt dat de plannen noodzakelijk zijn, de vleermuisactiviteit goed in beeld is gebracht en de juiste maatregelen zijn getroffen en/of worden voorgesteld, is op dit moment het verkrijgen van een ontheffing voor het verstoren of vernietigen van leefgebied van vleermuizen mogelijk.

NB: Omdat vleermuizen vaak traditiegetrouw gedrag vertonen, is het nodig dat eventueel noodzakelijke alternatieven tijdig beschikbaar gesteld worden, minimaal een seizoen voorafgaande aan de verstoring of

vernietiging van bestaand leefgebied. Het onderzoek moet hierdoor ook tijdig (één of twee seizoenen voorafgaande aan de ingreep) uitgevoerd worden.

Centrale deel/Forumgebouw

Het ontwerp van het Forumgebouw is dusdanig aangepast dat de bomen met verblijfplaatsen van grootoorvleermuizen en rosse vleermuizen (ten zuidwesten van de tennisbaan) niet worden gekapt. In het bestemmingsplan zijn daarnaast randvoorwaarden opgenomen m.b.t. de uitstraling van het gebouw op de omliggende omgeving. Het gebouw ligt echter op dusdanige afstand dat dat duurzaam behoud van de verblijfplaatsen van gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis niet met zekerheid gesteld kan worden.

Daarnaast worden bomen in de omgeving van het nieuwe Forumgebouw door rosse vleermuis gebruikt als baltsplaats. Deze paarverblijfplaatsen bestaan meestal uit holtes in bomen die het mannetje gedurende enkele weken bezet een paarverblijfplaats en verdedigt. Tijdens het onderzoek zijn de baltsroepen waargenomen tijdens de vlucht. De verwachting is dat de soort gebruik maakt van verschillende boomholtes in de directe omgeving. Door het nieuwe gebouw wordt mogelijk een deel van deze baltslocatie aangetast.

Voor rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuizen zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk en is tevens een ontheffingsaanvraag aan de orde. Deze maatregelen zijn te verdelen in drie categorieën:

- Behoud leefgebied (afwisseling van open ruimte, oude bomen en bosranden) door maatregelen op het landgoed. Hierbij het gebied ten noorden van het gebouw versterken (o.a. opheffen tennisbaan)
- Aanbieden van tijdelijke alternatieven (indien noodzakelijk);
- Aanbieden van nieuwe, permanente alternatieven.

Hiervoor zal het gehele landgoed in ogenschouw worden genomen en een gedetailleerd mitigatieplan worden opgesteld. Uitgangspunt hierbij is het behoud (en eventueel versterking) van het leefgebied van de soorten (met alle functies die hierbij horen).

Voor gewone dwergvleermuis geldt dat er een vliegroute loopt langs de bestaande laan. In het ontwerp gaat men uit van een open ruimte met onderbreking van de bestaande laan. Uitgangspunt is het behoud van bomen waardoor laan blijft functioneren als vliegroute.

Omdat het beide boombewonende soorten betreft, moet goed bekeken worden hoe de mitigatie vormgegeven wordt. Een oude boom met holte is niet zomaar te vervangen door een kunstmatige verblijfplaats. Van rosse vleermuis is bekend dat de soort diverse verblijfplaatsen gelijktijdig gebruikt, het leefgebied bestaat uit een cluster van verblijfplaatsen die op verschillende momenten of met verschillende functies gebruikt worden. Het verdwijnen of ongeschikt worden van één locatie hoeft dan ook niet het volledig verdwijnen van de soort te betekenen. Actuele gegevens over waar en hoeveel verblijfplaatsen elders op het landgoed aanwezig zijn, zijn niet beschikbaar. De meest recente gegevens daarover dateren uit 2009, waarbij aan de oostzijde twee verblijfplaatsen zijn aangetroffen. Mitigatie van gewone grootoorvleermuis is wel mogelijk met speciale kasten. Het verspreid en strategisch ophangen van dergelijke kasten is een minimale vereiste om voor een ontheffing in aanmerking te komen (vier kasten per verdwenen verblijfplaats).

Naast de verblijfplaatsen moet ook rekening gehouden worden met verlichting van de omgeving. Van belang hierbij is dat de lichtbelasting van het leefgebied niet toeneemt. Hiervoor is mogelijk een speciaal verlichtingsplan noodzakelijk, waaruit blijkt waar welke verlichting aangebracht wordt en in hoeverre dit leidt tot een toename van verlichting op het landgoed. Afhankelijk van de locatie is saldering mogelijk, mits nieuwe donkere gebieden voldoende geschikt zijn om de functie over te nemen of aan te vullen.

4.6 Vissen

4.6.1 Aangetroffen soorten

In 2009 is gericht onderzoek uitgevoerd naar visfauna. In de zuidelijke watergang van het polderdeelgebied zijn 15 kleine modderkruipers gevangen en in de vijver van het parkbos (de oostelijke grote vijver) zijn nog

eens twee exemplaren gevangen. In 2013 is geen nieuw gericht onderzoek uitgevoerd. Het leefgebied is niet gewijzigd, waardoor door Maas (2014) aangenomen wordt dat de soort nog steeds aanwezig zal zijn.

4.6.2 Effectbeoordeling

Onder de Wet natuurbescherming is de kleine modderkruiper niet meer beschermd. Overtreding van eventuele verbodsbepalingen is daarmee niet aan de orde. De zorgplicht blijft echter wel van toepassing.

4.7 Reptielen

4.7.1 Aangetroffen soorten

Zowel in 2009 als in 2013 zijn geen reptielen aangetroffen. Wel is bekend dat in het verleden de ringslang is aangetroffen door een bewoonster van het landgoed (Maas, 2014). Ook zijn enkele broeihopen aanwezig, die aangelegd zijn door de terreinbeheerder. Ringslang lijkt aanwezig op het landgoed maar sterke aanwijzingen zijn er niet. De dichtheid is of erg laag of het gaat om incidentele, zwervende exemplaren.

4.7.2 Effectbeoordeling

Het aantal waarnemingen van ringslang is dusdanig beperkt dat op basis van die gegevens een gepaste effectbeoordeling niet opgesteld kan worden. De planlocatie ligt wel binnen het areaal van ringslang en het gebied voldoet als matig geschikt leefgebied. Op de locatie waar de waarneming gedaan is, zijn geen wijzigingen gepland.

Door de mobiliteit van de soort en de omvang van het leefgebied, kan worden aangenomen dat de soort op het hele landgoed voor kan komen. De delen met de hoogste kansen zijn de meer natte terreindelen, zoals de waterelementen, oeverzones en natte graslanden en ruigtes. Als overwinteringsplekken kunnen echter ook de hogere delen gebruikt worden, mits er plekken zijn waar de soort zich vorstvrij kan verstoppen (broeihopen, stapels met tuin- en snoeiafval, mesthopen, holtes et cetera). Op basis van de ruimtelijke visie zijn wel wijzigingen gepland in potentieel geschikt leefgebied (in ieder geval de mensa en de campus, maar ook andere gebouwen als het forumgebouw en delen van de wooncampus). Gezien de beschermingsstatus van ringslang (nationaal beschermde soort), dient onderzocht te worden of en in welke dichtheid ringslang voorkomt op het landgoed en welke leefgebiedfuncties waar aanwezig zijn. Een dergelijk onderzoek moet tijdig uitgevoerd worden, mede ook omdat wanneer ringslangen daadwerkelijk aangetroffen worden er ook voldoende tijd moet zijn voor het treffen van mitigatiemaatregelen. Geadviseerd wordt om dergelijk onderzoek twee tot drie jaar voorafgaande aan de daadwerkelijke uitvoering uit te voeren.

Wanneer ringslang aangetroffen wordt en aantasting van leefgebied optreedt of er kansen zijn dat individuen verstoord of gedood worden, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Wanneer aangetoond wordt dat de plannen noodzakelijk zijn, de aanwezigheid en landschapsgebruik door ringslang goed in beeld is gebracht en de juiste maatregelen zijn getroffen en/of worden voorgesteld, is op dit moment het verkrijgen van een ontheffing voor het verstoren of vernietigen van leefgebied van ringslang mogelijk¹.

4.8 Amfibieën

Zowel in 2009 als in 2013 zijn diverse amfibiesoorten waargenomen. Het gaat in alle gevallen om soorten uit de laagste beschermingscategorie (nationaal beschermde soorten), zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde. Wel geldt ook voor deze algemeen voorkomende soorten de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) wat betekent dat met zorg gewerkt moet worden om de schade aan leefgebied of individuen te beperken.

4.9 Insecten en ongewervelden

NDDF meldt geen beschermde dagvlinders en overige ongewervelden in het plangebied. Het plangebied bevat geen geschikt habitat voor beschermde insecten en ongewervelden (Maas, 2014). Deze soorten stellen kritische eisen aan hun leefomgeving, die ontbreken in het plangebied. Er worden daarom ook geen beschermde soorten verwacht in het plangebied.

5 VOORKOMEN VAN EFFECTEN

5.1 Toelichting

Een belangrijk onderdeel van een ontheffingsaanvraag is het inzichtelijk maken hoe optredende negatieve effecten (verstoring, vernietiging) voorkomen, gemitigeerd of zelfs gecompenseerd worden. Hoewel in dit stadium nog niet concreet bekend is welke activiteiten of werkzaamheden wanneer uitgevoerd gaan worden, worden enkele voorbeelden gegeven van mogelijke maatregelen. Deze voorstellen zijn informatief van aard en kan niet als volledig mitigatieplan gebruikt worden. Dit niet alleen omdat de daadwerkelijke negatieve effecten nog niet bekend zijn, maar ook omdat ten tijde van de daadwerkelijke uitvoer van de plannen de voorwaarden gewijzigd kunnen zijn. Het geeft inzicht in de type maatregelen die op dit moment noodzakelijk zouden zijn, wanneer nu een ontheffingsaanvraag (of gedragscode) opgesteld zou worden.

5.2 Maatregelen

In onderstaand overzicht is per soortgroep aangegeven welke maatregelen tijdens de uitvoering kunnen worden getroffen.

Vogels

- Algemene broedvogels: De vegetatie, inclusie de kap van bomen, wordt verwijderd buiten het broedseizoen (dat in de regel loopt van half maart tot eind juli);
- Jaarrond beschermde soorten: De bomen of nestlocaties worden verwijderd buiten het broedseizoen (kan al in februari starten);
- Jaarrond beschermde soorten (huismus): Voorafgaande aan het verwijderen of ongeschikt maken van nestlocaties, worden in de directe omgeving alternatieven aangeboden;
- Voorafgaande aan de kap, snoei of verwijdering wordt een eenmalige controle uitgevoerd of daadwerkelijk geen broedende vogels meer aanwezig zijn (Turkse tortels kunnen bijvoorbeeld het hele jaar door broeden);

Vleermuizen

- Voor vleermuizen wordt er een gedetailleerd mitigatieplan opgesteld waarbij nieuwe natuurmaatregelen gecombineerd worden met alternatieve verblijfplaatsen.
- Sloopwerkzaamheden of bomenkap worden uitgevoerd buiten de periode maart tot en met half oktober (waarin de zomerverblijfplaats in gebruik is) of buiten de winterperiode wanneer een winterverblijf aanwezig is (oktober tot en met maart);
- Enkele maanden voorafgaand aan de sloop worden alternatieve verblijfplaatsen aangeboden. Afhankelijk van de functie en de soort gebeurt dit in een veelvoud van het aantal dat verdwijnt of het aantal verblijfsplaatsen dat ongeschikt wordt;
- Minimaal vijf dagen voorafgaand aan de daadwerkelijke werkzaamheden worden verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt door het verstoren van het microklimaat (bijvoorbeeld door het creëren van tocht, lichtinval et cetera). Dit kan bij gebouwen door bijvoorbeeld dakpannen of daklijsten te verwijderen, of gaten in spouwmuren te maken. Voor bomen geldt dat de holtes ongeschikt of ontoegankelijk worden gemaakt;
- Scherm lichtbronnen af bij werkzaamheden tijdens de schemer of nacht in de vliegactieve periode van vleermuizen. Op deze manier wordt voorkomen dat vleermuizen worden verstoord tijdens het foerageren;
- Indien van toepassing wordt de nieuwbouw geschikt (toegankelijk) gemaakt voor vleermuizen. Dit kan in de spouw, maar ook in speciale geïntegreerde kasten.

Ringslang

- Maatregelen voor deze soort zijn niet volledig uitgewerkt omdat de aanwezigheid niet volledig vast staat. Eventuele maatregelen zijn maatwerk, gericht op de situatie in het te verstoren leefgebied(onderdeel).
- Behoud, herstel of aanleg broeihopen en/of overwinteringslocaties;
- Bij verstoring of vernieling leefgebied, tijdig ongeschikt maken door bijvoorbeeld kort afmaaien van de vegetatie;
- Afschermen leefgebied waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd.

Amfibieën (vanuit zorgplicht)

- Maatregelen oever uitvoeren buiten voortplanting seizoen

6 CONCLUSIES

Niet alle effecten op (beschermde) planten en dieren zijn in strijd met de Wet Natuurbescherming (onderdeel soortbescherming). Alleen wanneer de effecten vallen binnen de algemene verbodsbepalingen van artikel 3.1 tot en met 3.11 is sprake van een dreigende overtreding. Uiteraard zijn alle positieve effecten voor beschermde soorten in overeenstemming met de wettelijke bepalingen.

De mogelijke negatieve effecten zijn afgezet tegen de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (deel soortbescherming). In de onderstaande tabel is weergegeven welke mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren strijdig zijn met de verbodsbepalingen, indien geen voorzorgsmaatregelen worden genomen en de gevolgen niet worden gemitigeerd.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de waargenomen beschermde soorten en op basis van habitatkenmerken verwachte beschermde soorten. Hieronder wordt per soortgroep aangegeven of er sprake is van een mogelijke overtreding dan wel een vrijstelling.

Soortgroep	Soort	Mogelijke overtreding	Conclusie
Vaatplanten	Blaasvaren	Geen sprake van aantasting en derhalve geen sprake van overtreding van verbodsbepaling	Ontheffing niet aan de orde. Voorafgaand aan kap bomen check aanwezigheid van vaste nesten
Vogels	Diverse broedvogels	Opzettelijk vernielen/beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren Opzettelijk doden/vangen van vogels Vogels opzettelijk te verstoren (niet als verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding)	Geen effecten indien maatregelen worden uitgevoerd buiten het broedseizoen.
Vleermuizen	watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger, franjestaart, watervleermuis en gewone grootvleermuis,	Opzettelijk doden/vangen van dieren Dieren opzettelijk te verstoren Beschadigen/ vernielen van rustplaatsen Balsplaatsen Rosse vleermuis, mogelijke verstoring verblijfplaatsen Rosse vleermuis en Gewone grootoor Vliegrouete Gewone dwergvleermuis (Forumgebouw)	Voor vleermuizen dient een gedetailleerd mitigatieplan opgesteld moet worden waarbij nieuwe natuurmaatregelen voorgesteld moeten worden om negatieve effecten op deze soortgroep te voorkomen (inclusief ontheffingsaanvraag). Aantasting vliegrouete gewone dwergvleermuis dient te worden voorkomen De recent te slopen gebouwen dienen voorafgaand aan de sloop te worden onderzocht op winterverblijfplaatsen.
Reptielen	Ringslang	Opzettelijk doden/vangen van dieren Opzettelijk beschadigen/ vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen	Bij maatregelen aan de bestaande sloten dient voorafgaan aan de uitvoering nader onderzoek naar het voorkomen van ringslang plaats te vinden (2 a 3 jaar voor uitvoering).
Amfibieën	Bruine kikker etc	Opzettelijk doden/vangen van dieren Opzettelijk beschadigen/ vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen	Geen ontheffing nodig omdat er een provinciale vrijstelling geldt (onder voorwaarde)

Grondgebonden zoogdieren	Bunzing etc	Opzettelijk doden/vangen van dieren Opzettelijk beschadigen/ vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen	Geen ontheffing nodig omdat er een provinciale vrijstelling (onder voorwaarde*) geldt

---

*De vrijstelling geldt voor Ruimtelijke ingrepen. Binnen de provincie Utrecht geldt deze voorzover in redelijkheid alles is verricht of gelaten om te voorkomen dat de verboden uit de wet, worden overtreden

Concluderend:

- In en rond het plangebied komen diverse soorten voor die door de Wet natuurbescherming (onderdeel soortbescherming) worden beschermd.
- Door naleving van het ecologisch protocol (paragraaf 4.2 en bijlage C) kunnen de negatieve effecten grotendeels voorkomen of beperkt worden. Hierbij kan ook worden voldaan aan de voorwaarde bij de vrijstelling
- Werkzaamheden doe kunnen leiden tot verstoring van broedende vogels dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen van vogels (indicatief: half maart-half juli).
- Voor het deelproject Forumgebouw zal er bij het bouw- en uitvoeringsplan een gedetailleerde uitwerking van de mitigerende maatregelen moeten worden opgesteld op basis waarvan een ontheffingsaanvraag kan worden ingediend. Ten behoeve van de onderbouwing van de gunstige staat van instandhouding van deze soorten is het gewenst om ook het overige deel van het landgoed volledig te onderzoeken. Indien alle voorwaarden worden nageleefd is redelijkerwijs aanneembaar dat deze ontheffing kan worden verleend en dat daarmee het bestemmingsplan uitvoerbaar is.
- Niet alle schade is te vermijden, waardoor voor enkele Nationaal beschermde soorten (grondgebonden zoogdieren en amfibieën) enkele verbodsbepalingen worden overtreden. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling.

7 BRONNEN

- Maas, P. 2014. Actualisatie Natuuronderzoek Landgoed Nyenrode. Culemborg: Ecologisch Adviesbureau Viridis.
- Arcadis, 2016 Aanvullende natuuronderzoeken
- Fortuin R. en Th. de Jong, 2010. Natuurtoets Universiteitsterrein Nyenrode. Bureau Viridis, Culemborg
- Jo Coenen Architects & Urbanists (JCAU) iov Nyenrode Business Universiteit (2016): Beeldkwaliteitsplan Universiteit Nyenrode, Amsterdam.
- Maas, P., 2013. Actualisatie Natuur-onderzoek Landgoed Nijenrode. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg
- Besluit van Provinciale Staten van Utrecht van 12 december 2016, nummerPS2016RGW12 tot vaststelling van de Verordening Natuur en Landschap provincie Utrecht 2017. (Verordening Natuur en Landschap provincie Utrecht2017)

Arcadis Nederland B.V.

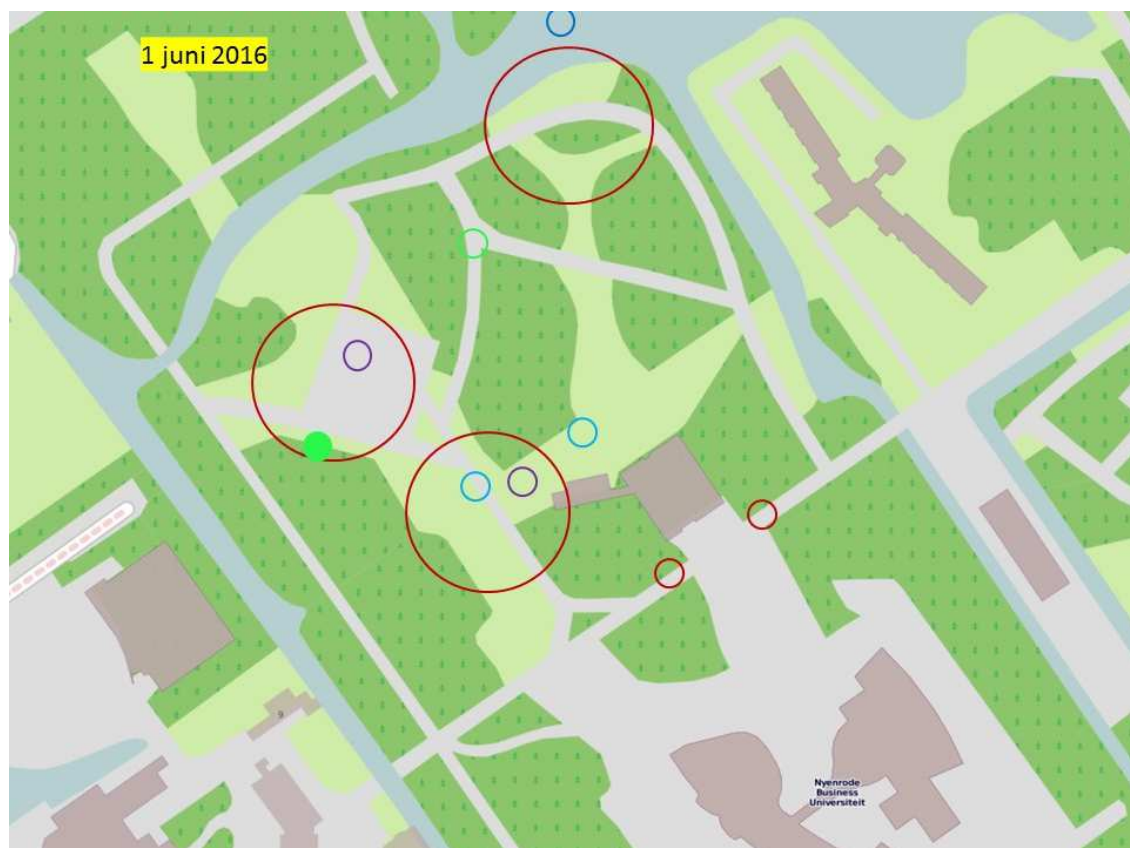
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Onze referentie: 079238589 0.2

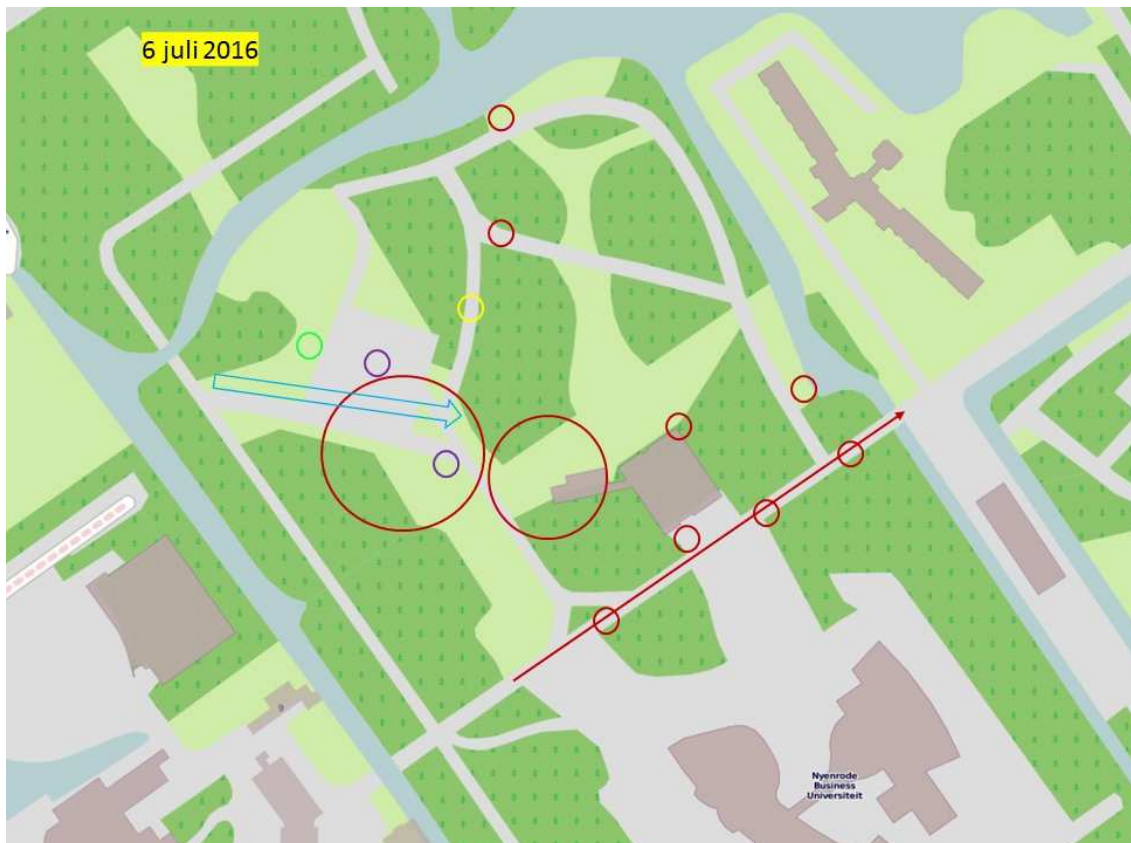
BIJLAGE A INVENTARISATIERESULTAAT 2016 VLEERMUIZEN

Vleermuizen

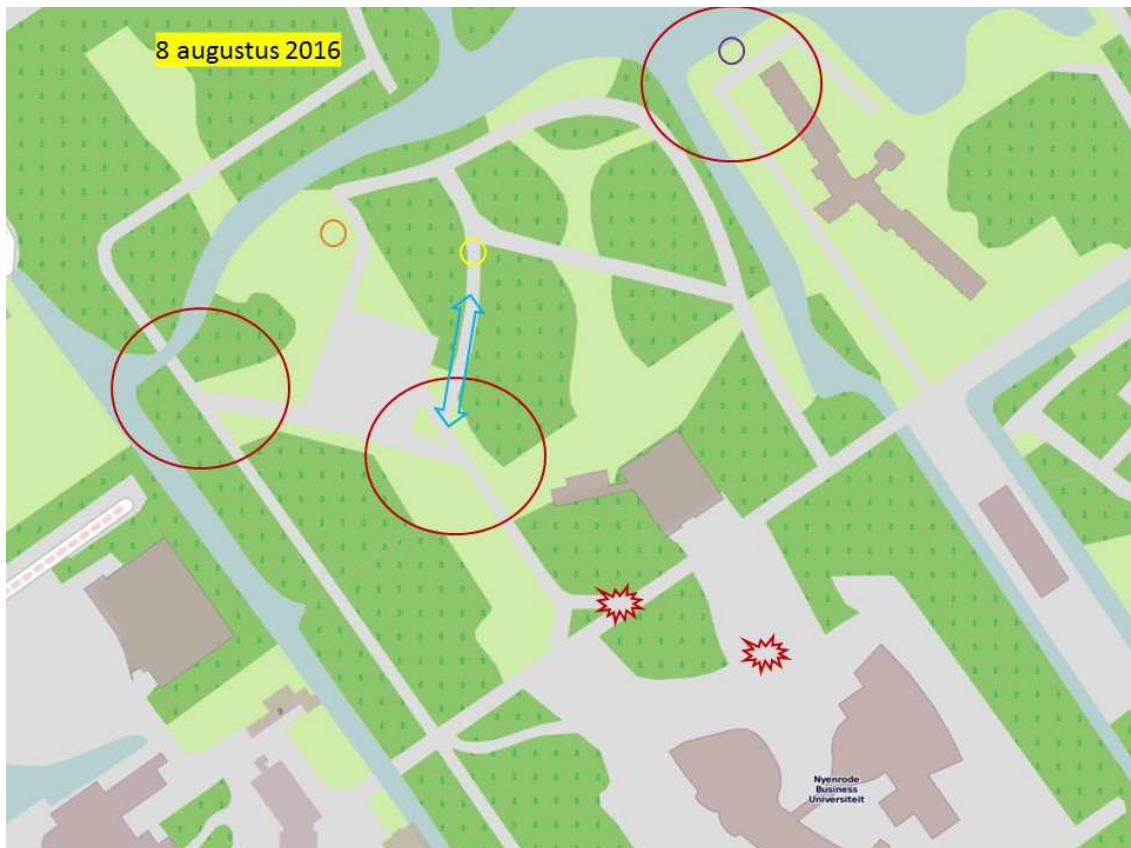

- Gewone dwergvleermuis (rood): foeragerend in hele plangebied, locaties aangegeven met een grote cirkel zijn kerngebieden waar voortdurend één of meerdere aanwezig zijn. Op verlichte stukken (zuidelijk deel plangebied) enkele foeragerende Pp
- Rosse vleermuis (lichtblauw): twee exemplaren (cirkels) overvliegend ten zuiden van de tennisbaan net na zonsondergang.
- Laatvlieger (paars): twee exemplaren kort jagend ten zuiden van de tennisbaan (cirkel)
- Watervleermuis (donkerblauw): eenmaal jagend boven de grote vijver noord van planlocatie (cirkel)
- Grootoorvleermuis (groen): verblijfplaats met minstens 4 uitvliegende exemplaren naast de tennisbaan (stip)

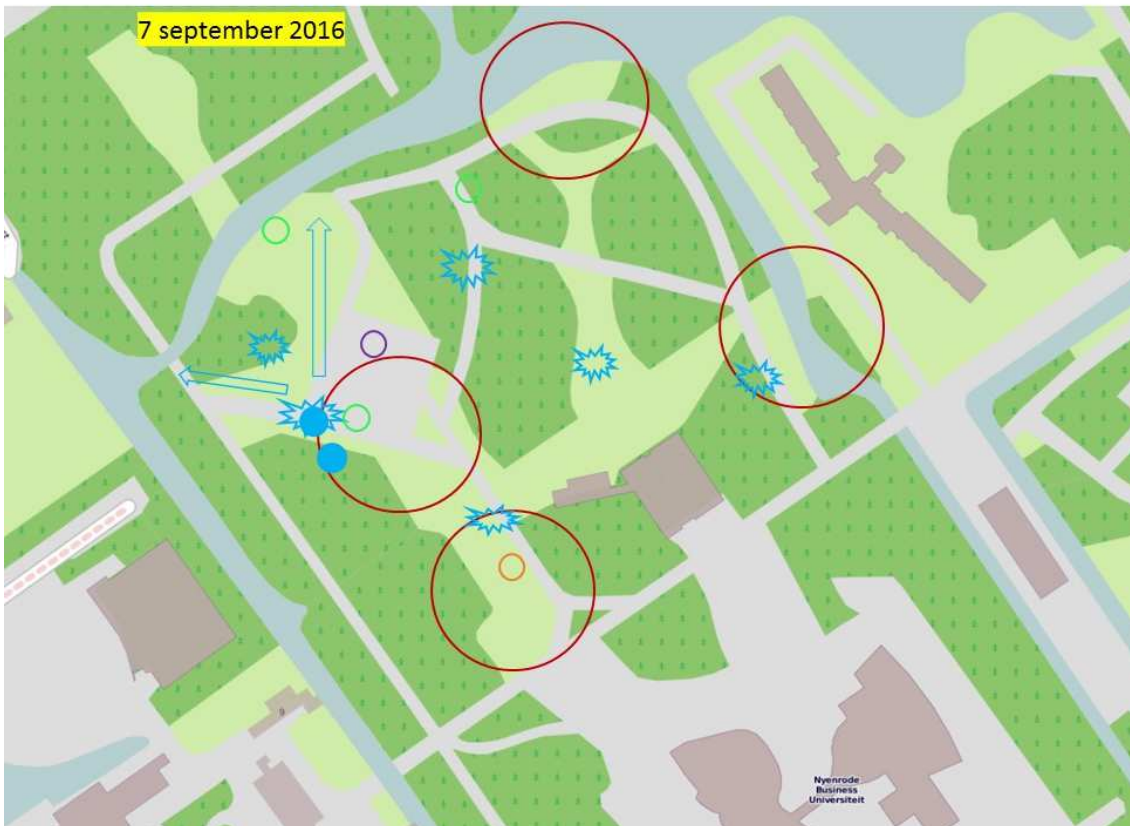

- Gewone dwergvleermuis (rood): foeragerend in hele plangebied, locaties aangegeven met een grote cirkel zijn kerngebieden waar voortdurend één of meerdere aanwezig zijn. Langs verlichte pad (zuidelijk deel plangebied) veel foeragerende Pp, kennelijke vliegroute vanaf de campus gebouwen west van het plangebied
- Rosse vleermuis (lichtblauw): minimaal zes exemplaren overvliegend boven bospaden en tennisbaan (pijl), herkomst vanaf een verblijfplaats ten (noord)westen van plangebied.
- Laativlieger (paars): twee exemplaren kort jagend boven tennisbaan (cirkels)
- Grootoorvleermuis (groen): jagend op een locatie boven bospad (cirkel)
- Franjestaart (geel): jagend in boomkruin in bosperceel noord van plangebied.

- Gewone dwergvleermuis: foeragerend in hele plangebied, locaties aangegeven met een grote rode cirkel zijn kerngebieden waar voortdurend één of meerdere aanwezig zijn. Op verlichte stukken (zuidelijk deel plangebied) bijna geen foeragerende Pp, maar wel 2x 2 baltsroepen.
- Rosse vleermuis: enkele passerend boven bospad (lichtblauwe pijl)
- Ruige dwergvleermuis: eenmaal ten noorden van tennisbaan (oranje stip)
- Laatvlieger: nabij water, stukje buiten plangebied
- Franjestaart boven bospad (gele stip).

- Gewone dwergvleermuis (rood): foeragerend in hele plangebied, locaties aangegeven met een grote cirkel zijn kerngebieden waar voortdurend één of meerdere aanwezig zijn. Op verlichte stukken (zuidelijk deel plangebied) bijna geen foeragerende Pp
- Rosse vleermuis (lichtblauw): minimaal twee verblijfplaatsen (stippen) net ten zuiden van de tennisbaan, uitvliegend boven bospaden en tennisbaan (pijlen). Verder op zes locaties baltsplaatsen verspreid over het onderzoeksgebied.
- Ruige dwergvleermuis (oranje): eenmaal jagend ten zuiden van tennisbaan (cirkel)
- Laatvlieger (paars): kort jagend boven tennisbaan (cirkel)
- Grootoorvleermuis (lichtgroen): jagend op drie locaties boven bospaden (cirkels)

BIJLAGE B INVENTARISATIE 2016 ROOFVOGELS

In 2016 is heeft er op het landgoed onderzoek plaatsgevonden naar vaste nesten van vogels (roofvogels). In de winterperiode heeft er, op het moment dat het blad van de bomen was en nesten goed zichtbaar, een oriënterend veldbezoek plaatsgevonden. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft in april een tweede ronde plaatsgevonden. Hieronder zijn de resultaten weergegeven.

Oriënterend (winterbezoek)

Het oriënterend veldbezoek is uitgevoerd op 15 februari 2016 door de heer J. Osterthun, ecooloog van ARCADIS, en had het karakter van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. De temperatuur was 4°C en de omstandigheden bewolkt en droog.

De volgende waarnemingen zijn bekend (zie figuur 7):

- nestplaats havik
- nestplaats huismus (mestsporen)
- nestplaats ransuil (jong roepend waargenomen, locatie nestplaats onbekend).

Bij de foto's hieronder worden kleuren en nummers genoemd die in figuur 7 zijn terug te vinden.

De locatie van het haviksnest is door Bureau Viridis (2013) aangegeven met een stip op een kaart. Zie figuur 7 voor de locatie. Op de locatie is een boom te vinden die gescheurd en afgebroken is (zie figuur 2). In de directe omgeving zijn geen nesten van haviken aangetroffen en derhalve wordt uitgegaan dat de verloren boom de "nestboom" was. Zowel in het noorden als westen van het gebied zijn haviken waargenomen. In het oosten is het baltsgekluis een aantal keer gehoord.

Figuur 6. Locatie haviksnest (rode stip); betreffende boom gescheurd/afgebroken.

Alle gebouwen op het terrein zijn onderzocht op mestsporen- en aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten. Tijdens het veldbezoek zijn alleen de mestsporen aangetroffen die ook eerder door Bureau Viridis (2013) zijn waargenomen. Deze zijn vermoedelijk van huismus en het is niet duidelijk of deze nestplaats nog in gebruik is.

In het midden en zuiden van het landgoed is een buizerd waargenomen. In het zuiden was een buizerd aan het jagen. In het midden van het landgoed was een buizerd het gebied aan het verkennen.

Verspreid door het gebied zijn halsbandparkieten waargenomen. Ten zuidwesten van het hertenpark zijn vermoedelijk een aantal verblijfplaatsen in oude beuken.

In het noorden en het oosten zijn een aantal nesten aangetroffen van de blauwe reiger (zie figuur 3). Er waren nog geen blauwe reigers begonnen met het broedproces.

Figuur 7. Locatie 8 en 9; Nestplaatsen blauwe reiger.

Tijdens het veldbezoek zijn een aantal nesten aangetroffen, de meeste vermoedelijk van een kraai (figuur 4, 5). De nesten van een kraai genieten niet van jaarrond bescherming. Een aantekening bij deze waarneming is dat deze nesten ook in gebruik genomen kunnen worden door boomvalk en ransuil. Eksternesten worden in mindere mate in gebruik genomen door boomvalk en ransuil. De nesten van deze soorten genieten van jaarrond bescherming. In het midden van het landgoed is ook een nest aangetroffen die een de kleine kant is voor havik en buizerd (figuur 6). Dit kan echter niet helemaal uitgesloten worden. Met het veldbezoek zijn in gebruikte nestplaatsen van buizerd en havik op het landgoed niet volledig uit te sluiten; sommige bomen zijn bedekt met klimop waar mogelijk een nest in 'verstopt' zit.

Figuur 8. Locatie 3; nestplaats kraai/boomvalk/ransuil.

Figuur 9. Locatie 5; nestplaats kraai/boomvalk/ransuil.

Figuur 10. Locatie 7; nestplaats kraai/havik/buizerd.

Figuur 11: Luchtfoto, Landgoed Nyenrode; blauwe contour, bruine cirkel; baltsroep havik, gele stip; nestplaats huismus (bureau Viridis, 2013), rode stip; nestplaats havik (bureau Viridis, 2013), groene stip; ransuil jong roepend (bureau Viridis, 2013), 1; nestplaats ekster, 2; mogelijke nestplaats kraai/boomvalk/ransuil, 3; mogelijke nestplaats kraai/boomvalk/ransuil, 4; mogelijke nestplaats kraai/boomvalk/ransuil, 5; mogelijke nestplaats kraai/boomvalk/ransuil, Vervallen nestplaats, 7; mogelijke nestplaats kraai/buizerd/havik, 8; nestplaats blauwe reiger, 9; mogelijke nestplaats blauwe reiger, 10; mogelijke nestplaats, kraai/boomvalk/ransuil, 11; nestplaats ekster (bron: <https://globespotter.cyclomedia.com>).

Resultaten 2^e ronde veldbezoek

Op 26 april 2016 heeft Jan Beekman (deskundige roofvogels Arcadis) het landgoed onderzocht op het voorkomen van nesten van roofvogels. Bij eerder onderzoek tijdens de winterperiode was vastgesteld dat het haviksnest dat in 2013 nog aanwezig was op het landgoed niet meer bestond (de boom was gespleten en deels omgevallen). Op dat moment was er wel sprake van activiteiten van haviken (mogelijk opzoek naar nieuwe nestlocatie) in de directe omgeving. Het vervolgonderzoek bestond uit een veldcontrole op het moment dat haviken al wel aan het broeden zijn maar nog niet al het blad aan de boom zat zodat eventuele nesten goed zichtbaar waren. De havik is op dat moment niet aangetroffen op het landgoed en er is met zekerheid vastgesteld dat er geen nesten aanwezig zijn binnen de contour van het Forumgebouw of de omgeving.

Er zijn ook geen andere roofvogelnesten geconstateerd. Op de randen van het landgoed zijn wel buizerds waar genomen. Een nieuwe nestlocatie kan niet volledig worden uitgesloten.

BIJLAGE C MAATREGELEN TIJDENS DE UITVOERING

Tijdens de werkzaamheden zal zeer zorgvuldig met de natuurwaarden moeten worden omgegaan. Dit betekent dat:

- Duidelijk moet zijn welke soorten er op welk moment zijn (i.v.m. lange ontwikkeltijd van het beeldkwaliteitplan). Hiervoor is monitoring van de natuurwaarden in en rondom de geplande voorzieningen nodig. Dit moet tenminste 2 jaar voor de uitvoering plaatsvinden om voldoende tijd te hebben om mitigerende maatregelen uit te voeren.
- Er bij elke ingreep een ecologisch werkprotocol moet worden gemaakt. Hierin wordt beschreven onder welke voorwaarden gebouwd kan worden en welke ruimte benut mag worden (bv. voor opslag van materiaal en materieel).
- Ontwikkelingen moeten voldoen aan de in dit document genoemde randvoorwaarden of gemotiveerd afwijken (zonder negatieve effecten op natuurwaarden). Afwijkingen moeten voorgelegd worden aan het Bevoegd Gezag voor de EHS.
- Mogelijk is voor een aantal ontwikkelingen een flora- en faunawet ontheffing noodzakelijk. Deze moet bijtijds worden aangevraagd bij het Bevoegd Gezag.

Algemene maatregelen waar aan gedacht kan worden tijdens de uitvoering (nog nader te specificeren in een ecologisch werkprotocol, de lijst geeft enkel voorbeelden):

Planning werkzaamheden

- In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen boswerkzaamheden uitgevoerd in loof- of gemengd bos. Als uitzondering op deze regel kan in de periode tot 15 april nog wel hout worden uitgesleept dat voor 15 maart geveld is.
- In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen boswerkzaamheden uitgevoerd in een vak/afdeling met naaldbos wanneer is vastgesteld dat daar broedgevallen voorkomen van vogelsoorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst 2004 of in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn. Binnen een straal van 50 meter rondom uilen nesten (dit kunnen kasten of holtes zijn) wordt vanaf 15 januari geen werkzaamheden uitgevoerd.
- Inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden
  - Waardevolle en beschermde vegetatie wordt voorafgaande aan de werkzaamheden gespaard door deze uit te rasteren. Is uitrastering niet mogelijk dan kunnen plaggen worden gestoken, die later na afronding van de werkzaamheden worden teruggeplaatst. Uitsteken van plaggen is overigens niet bij alle vegetaties mogelijk.
  - De bermen langs een toegangsweg naar de werklocatie wordt vaak gebruikt voor het parkeren van voertuigen of materiaal. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt een parkeerplek en materiaalopslagplaats ingericht. Parkeren in de bermen is niet toegestaan.

Bosomvorming/ kap van bomen

- Bij de kap van bomen worden exemplaren met verblijfplaatsen voor beschermde diersoorten zoals vleermuizen en broedvogels met vaste nestlocaties gespaard. Deze gespaarde bomen blijven echter wel functioneren als verblijfsboom door te letten op de ruimtelijke samenhang van het omliggende terrein.

Eisen aan de uitvoering (o.b.v. gedragscode zorgvuldig bosbeheer):

- Bij vellings- en uitsleepwerkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van een vaste infrastructuur van wegen, paden en sporen.
- Vellingswerkzaamheden in een en dezelfde vak/afdeling wordt uitgevoerd in een doorlooptijd die zo kort is als redelijkerwijs mogelijk. Ditzelfde geldt voor uitsleepwerkzaamheden.
- Bomen met 'bewoonde' of 'bewoonbare' horsten worden niet geveld. In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen vellingen uitgevoerd binnen een afstand van 50 meter vanaf een boom waarin zich een bewoonde roofvogelhorst bevindt. Wanneer vellingen plaatsvinden in de nabije omgeving van een boom waarin zich een - al dan niet gewoond- roofvogelhorst bevindt, is de velrichting altijd van de horstboom afgewend.
- Indien bomen met potentiële nestplaatsen van een uil gekapt moeten worden wordt ten minste 1 seizoen vooraf een vervangende nestplaats (in de vorm van een nestkast) opgehangen op een geschikte locatie.

- De opdrachtgever zorgt ervoor dat de aannemer weet waar zich de flora- en fauna-elementen bevinden die bij de werkzaamheden ontzien en/of beschermd moeten worden, door het intekenen van de locatie op een voldoende duidelijke kaart of door aanwijzing en markering in het terrein; een en ander wordt vastgelegd in de checklist zorgvuldig bosbeheer.
- De opdrachtgever maakt met de aannemer, afspraken over de wijze waarop de planning en de uitvoering van de werkzaamheden wordt afgestemd op de aanwezigheid van flora- en fauna-elementen die moeten worden gespaard, ontzien en/of beschermd.
- Deze afspraken worden vastgelegd in de checklist, die voor aanvang van de werk door of namens de opdrachtgever en de aannemer wordt opgemaakt en ondertekend.
- De aannemer geeft zijn eventuele personeel en/of onderaannemers een kopie van de checklist en zorgt ervoor dat de checklist op het werk voorhanden is; de checklist is in ieder geval in alle machines en in de schaftgelegenheid aanwezig om te worden geraadpleegd.
- De aannemer zorgt ervoor dat de werkzaamheden conform de in de checklist vastgelegde afspraken plaatsvinden en dat zijn personeel daaromtrent wordt geïnstrueerd.
- De aannemer instrueert zijn personeel en eventuele onderaannemers om ook niet-gemarkeerde elementen en te beschermden soorten die tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen te sparen en te ontzien.

Verwijderen en afvoeren verharding

Indien delen van het verhard oppervlak worden verwijderd en afgevoerd buiten het terrein:

Uitvoeringsspecificaties:

- De verwijdering van de verharding wordt dusdanig uitgevoerd dat het materieel te allen tijde zich bevindt op de verharding. Dit kan bereikt worden door het werk uit te voeren op de verharding en langzaam terug te werken naar het eindpunt. Hierdoor vindt verwijdering en afvoer plaats vanaf de bestaande verharding.
- Is de aanleg van aan- of afvoerwegen voor de werkzaamheden noodzakelijk, dan wordt er gewerkt zoals beschreven onder algemene voorwaarden: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden.